

P A M F L A d

20

11 oktober 2017

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Doorstroom Ad naar de Bachelor

oftewel

Hoe behaalt de Ad'er op soepele wijze de Bachelorgraad...

Inleiding

Een uitermate cruciaal punt bij de verdere invoering van de Ad als opleiding is hoe in de praktijk de regeling rond de doorstroom uitpakt als het gaat om een resterend programma na de Ad dat leidt naar de Bachelorgraad. In dit PamflAd gaan we in op de hoofdlijnen ervan, in een formele zin, om later in een LeiDocument uitgebreider een aantal scenario's te schetsen en diverse kanttekeningen te plaatsen – met aanvullende gedachten.

Historie

Vanaf de start in 2006 was tot 2013 in de regelingen opgenomen dat het gehele traject Ad-Bachelor 240 studiepunten diende te omvatten, dus dat er sprake was van een zgn. naadloze aansluiting – mede vanwege het zijn van een Ad-programma binnen de bacheloropleiding.

In 2013 heeft een aanpassing plaatsgevonden. Dat gebeurde niet in de wet zelf maar via de NVAO-kaders. Een Ad kon vanaf dat moment alleen maar worden goedgekeurd (nieuw dan wel opnieuw onder het vergrootglas) als het geheel maximaal 270 studiepunten betreft. Omdat de Ad's allemaal 120 studiepunten hadden en hebben, houdt dit een resterend programma van maximaal 150 punten in oftewel 120+30. Het is aan de opleiding om dit alles studeerbaar te houden.

Met ingang van 2018 is de Ad een zelfstandige opleiding en wordt het aan de ontvangende bacheloropleiding overgelaten wat deze de instromende Ad'ers te bieden heeft om de bachelorgraad te behalen.

Verwachting van de overheid

Net als bij de eerdere wettelijke regelingen wordt er geen norm aangebracht. De tekst in de wet is echter uitermate beperkt. Dat ligt voor de hand, maar het houdt in dat hogescholen hun strategie moeten baseren op de toelichtingen bij de wetsvoorstellen – en mogelijk ook weer op de kaders die de NVAO gaat gebruiken om de studeerbaarheid (wens van de overheid) overeind te houden.

Verwachting in het veld

Als je niet gedetailleerd naar alle ontwikkelingen kijkt, ligt het voor de hand dat voor de bestaande Ad's niet veel zal veranderen. 'Ons kent ons' en men zal elkaar wel weten te vinden in resterende programma's die twee jaar studie blijven vergen. Ook als de bacheloropleidingen meer en meer opgaan in bredere opleidingen ('brede bachelors') zullen er altijd wel een of meer leerlijnen voor de Ad'ers intact blijven – in de verwachting dat in de hoofdfase ervan de voormalige opleidingen herkenbaar blijven qua vormgeving om geen oude, bekende opleidingsnamen 'weg te gooien'.

Daarnaast gaan er nieuwe Ad's van start vanaf 2018. Deze staan op zichzelf en moeten op zoek naar bacheloropleidingen die hun afgestudeerden willen omarmen. Dat zijn ongetwijfeld de inhoudelijk verwante opleidingen, met een rest van 120 punten. De wat minder verwante bacheloropleidingen zullen ook benoemd moeten worden en dan ligt het voor de hand om die oude norm van

maximaal 150 punten te hanteren – of misschien wel iets minder, zodat een ‘brugdeel’ kan worden ingebouwd in het tweede Ad-jaar en de maanden voorafgaande aan de start met het bachelordeel. Tenslotte zullen er de veel meer verzelfstandigde en ook bredere Ad's komen, en programma's die als cross-sectoraal kunnen worden beschouwd. Hoeveel daarvan een vervolg van meer dan 2,5 jaar (dus 3 keer inschrijven) gaan kennen, is de vraag. De overheid verwacht, alle stukken lezende, dat er altijd wel een bacheloropleiding is te vinden, en denkt bovendien dat het niet zo is dat daarvoor helemaal opnieuw moet worden gestart. Het moet liefst dus allemaal gebeuren binnen die grenzen en kaders van een leerlijn die vier studie jaren vraagt...

Flexibilisering

We zien al veel Ad'ers na hun afstuderen aan het werk gaan (jongeren) of blijven (ouderen), zonder verder te studeren. Als zij na een aantal jaren besluiten om een bacheloropleiding te gaan doen, worden ze gezien als zij-instromers, met een procedure voor het vaststellen voor het nog af te leggen traject richting de bachelorgraad.

Een ander fenomeen is dat Ad'ers na een voltijdse opleiding aan het werk gaan, maar in overleg met het bedrijf (of met zichzelf, als zzp'er) meteen kunnen doorgaan voor een Bachelor. Dat zal vaak in deeltijd gebeuren, of in een specifieke duale vorm. De vraag is of voltijdse Ad-opleidingen ook hierover afspraken moeten maken met hun deeltijdse en duale collega's.

Externe factoren

De overheid is bij de vormgeving van de wet voor de Ad ervan uitgegaan dat het traject Ad-B voor de grootste groep van directe doorstromers vier jaar zal vergen d.w.z. vier keer inschrijving in nominale zin. Er zijn derhalve geen aanpassingen gepleegd voor allerlei zaken:

- De bekostiging voor het behalen van een Bachelor is voor de hogescholen vier jaar, voor de directe route als wel voor de leerlijn via de Ad.
- Regels voor het studievoorschot (en zaken die daarmee te maken hebben) zijn niet aangepast.
- Er zijn nog geen afspraken gemaakt over de diploma-bonus, om 50% ervan uit te keren aan de hogeschool bij het uitreiken van het Ad-diploma.
- Degenen die de Ad behalen en vervolgens de Bachelor pas meer dan 10 jaar later, krijgen te maken met de regeling voor het terugbetalen van bepaalde ondersteunende gelden.

Onder welke omstandigheden

De doorstroom van de Ad naar de Bachelor moet dus naar de mening van OCW een studeerbaar karakter kennen. Vrij vertaald betekent dit dus dat voor degenen die dit beogen, een studietijd van vier jaar blijft bestaan, ook als de Ad een eigenstandige opleiding is. Er ontstaan daarmee twee parallelle leerlijnen om de Bachelor te behalen, met hun eigen doelgroepen en vormgeving.

Het is dan wel de vraag of de Ad'ers straks 'gewoon' moeten aanschuiven bij de derdejaars van het reguliere bachelorprogramma of dat het resterende programma op maat wordt gemaakt als een afstudeerrichting binnen de bacheloropleiding.

Daarnaast zal ook moeten worden bekeken – en beschreven in de OER van de Ad – hoe men denkt om te gaan met groepen studenten die:

- na het eerste Ad-jaar al willen overstappen naar de bacheloropleiding;
- aangeven na de Ad te willen gaan werken, maar ook met hun werkgever afspraken maken over het na een paar jaren in deeltijd (dual) gaan doen van de bacheloropleiding;
- na twee jaar de Ad nog niet hebben afgerond maar in staat worden geacht om het jaar daarna op basis van een tweetal formele inschrijvingen ook alvast aan de bacheloropleiding te beginnen.

De laatste groep is zonder meer van belang aangezien er niet is gekozen voor een 'harde knip' tussen de Ad en de Bachelor, zoals dat wel het geval is bij de Bachelor en Master in het wetenschappelijk onderwijs. De ontvangende bacheloropleiding kan wellicht in de eigen OER opnemen dat de afgesproken regeling alleen geldt voor de Ad'ers die het diploma bezitten, maar vervolgens kan voor deze groep worden bekeken wat er dan wel mogelijk is (als een vorm van zij-instroom).

In de wet...

De doorstroomregeling wordt dus aan de betrokken instellingen overgelaten. OCW heeft met het oog daarop de wettekst simpel gehouden, te vinden in het derde lid van artikel 7.13:

“In de onderwijs- en examenregeling van de associate degree-opleiding wordt beschreven welke mogelijkheden er zijn voor een aan de instelling afgestudeerde met een graad Associate degree om door te stromen naar een bacheloropleiding.”

In de toelichtingen...

Hoewel in formele zin teksten in een toelichting op de wet geen directe juridische waarde hebben, valt het aan te raden om bij het opstellen van de OER (die dus al kan gaan gelden vanaf 2018) zorgvuldig te analyseren wat de overheid met deze wettekst bedoelt. Hier op rijtje de meest interessante stukjes uit de diverse toelichtingsdocumenten:

- 1 'De associate degree-opleiding heeft als doel dat afgestudeerden op de arbeidsmarkt in functies op niveau 5 instromen en (net als het Ad-programma nu) om te dienen als opstap naar hbo-bacheloropleidingen voor studenten die zich, na kennismaking met het hoger onderwijs, verder willen ontwikkelen.

Het wetsvoorstel voorziet in een taak voor instellingen om de verdere opscholing van afgestudeerden aan associate degree-opleidingen te bevorderen. Het betreft zowel een taak voor de instelling die de associate degree-opleiding verzorgt als voor de instelling die de hbo-bacheloropleiding verzorgt waarnaar de associate degree-student wil doorstromen.'

- 2 'De instelling die de associate degree-opleiding verzorgt, ondersteunt de student in zijn oriëntatie op hbo-bacheloropleidingen. Deze instelling beschrijft tevens in de onderwijs en -examenregeling welke mogelijkheden er voor doorstroom naar de hbo-bachelor zijn voor de aan deze associate degree-opleiding afgestudeerden. De medezeggenschap heeft instemmingsrecht op het betreffende deel van de onderwijs- en examenregeling.

De instellingen die hbo-bacheloropleidingen verzorgen waarnaar de associate degree-student overweegt door te stromen, dragen er zorg voor dat de student kennis kan nemen van de inhoud en duur van het resterende deel van hbo-bacheloropleidingen. Deze instellingen dragen er ook zorg voor dat de associate degree-afgestudeerde die voor de hbo-bacheloropleiding kiest, het resterende deel van de opleiding op een zo efficiënt mogelijke wijze kan afronden, bij voorkeur in een verkorte periode. Hierbij zij aangetekend dat het uiteindelijk aan de examencommissie van de desbetreffende (groep van) hbo-bacheloropleidingen is om te bepalen welke programmadelen de associate degree-afgestudeerde nog moet volgen om een hbo-bachelordiploma te kunnen behalen.

Het is wenselijk dat de hogescholen in gezamenlijkheid tot een ruim aanbod van hbo-bacheloropleidingen komen waarnaar associate degree-afgestudeerden kunnen doorstromen. Hiermee wordt recht gedaan aan de profilering van de student en de emanciperende functie van de associate degree-opleiding.'

- 3 'Het wetsvoorstel voorziet in een zorgplicht voor instellingen om de verdere opscholing van afgestudeerden aan associate degree-opleidingen door middel van doorstroom naar een hbo-bacheloropleidingen te bevorderen.'

Hoe dit in de praktijk uit te werken?

Een analyse van bovenstaande stukken uit de diverse toelichtingen bij het wetsvoorstel laat zien dat het niet een kwestie is van: We zien wel welke Ad'ers straks willen doorstromen en we maken op aanvraag een lijstje met bacheloropleidingen die wellicht in aanmerking komen... Ook kan niet worden volstaan met het noemen van mogelijke doorstroommogelijkheden en op verzoek in actie komen om met een bacheloropleiding in onderhandeling te gaan. Ook bacheloropleidingen waarbinnen nu nog Ad's zitten, kunnen straks niet in de wachtstand gaan staan, maar dienen op basis van de dynamiek in de Ad's en de eigen opleiding te bezien wat dit van jaar tot jaar betekent voor het resterend programma. Er moet derhalve een paar jaren vooruit worden gedacht opdat a.s. studenten binnen hun studiekeuzecheck daadwerkelijk een scherpe afweging kunnen maken.

Kortom, er dient in de komende maanden (er is haast bij...) door alle betrokken partijen te worden bezien of er een nationaal scenario valt te ontwikkelen – onder het goedkeurend oog van OCW en de NVAO, en ook de inspectie die niet graag met klagende studenten te maken krijgt – voor de afspraken en de zaken die in de OER'en een plek dienen te krijgen. Geen dwingend format maar een aantal criteria die voldoen aan wat OCW de 'zorgplicht', de 'taak', de 'ondersteuning' en het zorgen voor 'studeerbaarheid' noemt. In een volgend LeiDocument denken we mee.